

Tunnista valeuutiset

Valeuutisista ja disinformaatiosta – ihmisten huijaamiseksi tarkoituksellisesti vääristellystä tiedosta – on tullut yhä näkyvämpi globaali ilmiö. Sosiaalinen media ja sen räätälöintivälineet helpottavat huijausjuttujen levittämistä. Taloudellisesti tai ideologisesti motivoituneilla, usein tunteisiin vetoavilla jutuilla haetaan ihmisten huomiota ja klikkauksia. Jopa diginatiivien nuorten mielestä manipuloituja uutisia on hankala tunnistaa. Merkittävää on myös se, että kuusi kymmenestä sosiaalisessa mediassa uutisen jakaneesta ei ollut edes lukenut uutista ennen jakoa. Noin 85 prosenttia eurooppalaisista kokee valeuutiset ongelmaksi omassa maassaan, ja 83 prosenttia pitää niitä yleisesti ottaen demokratian kannalta ongelmana. Tämä kompassi auttaa purjehtimaan tiedon valtamerellä ja pitämään kurssin vakaana valeuutisten ja vääristellyn tiedon aallokossa.

8. LIITY MYYTINMURTAJIIN⁽²⁾

Pidä itsesi ajan tasalla valeuutisten levittäjien uusimmista tempuista ja jutunaiheista. Ilmoita valeuutisista. Puhu aiheesta kavereillesi.

7. TUNNISTA OMAT VINOUTUMASII

Joskus juttu voi yksinkertaisesti olla liian hyvä tai hauska ollakseen totta. Hengitä syvään, vertaa juttua luotettaviin lähteisiin ja pidä pää kylmänä.

6. HARKITSE ENNEN KUIN JAAT

Uutisjutussa saatetaan vääristellä todellisia tai vanhoja tapahtumia, tai se voi olla satiiria. Otsikko on ehkä laadittu herättämään voimakkaita tunteita. Jos juttu on tosi, luotettavat tiedotusvälineet uutisoivat siitä.

1. TARKISTA SISÄLTÖ

Pitävätkö faktat ja luvut paikkansa? Onko artikkelin näkökulma vinoutunut? Luotettavat media-kanavat sijoittavat yksipuoliset mielipiteet sinne minne ne kuuluvat eli vieraskynä-sivulle, ei uutisten joukkoon.

2. TARKISTA UUTISKANAVA

Tunnetko uutiskanavan? Näyttääkö sen URL-osoite oudolta? Tarkista "Tietoa meistä" -osio. Kuka on uutiskanavan takana? Kuka rahoittaa sitä? Tarkista vielä, mitä muut (luotettavat) lähteet sanovat kanavasta.

3. TARKISTA KIRJOITTAJA

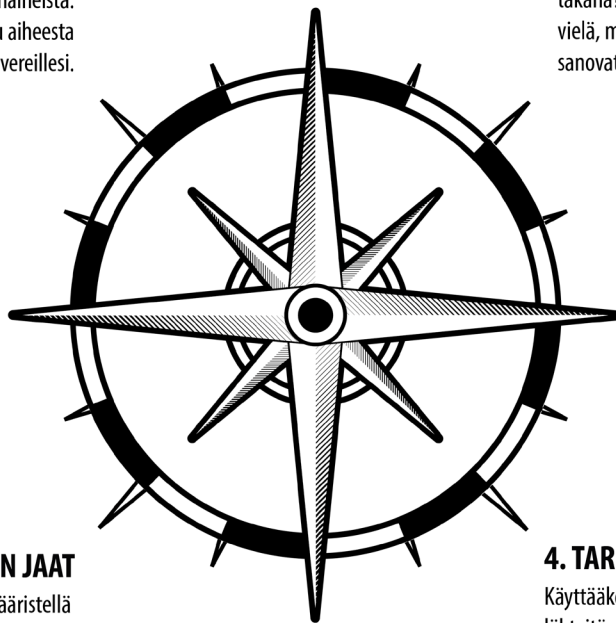
Onko henkilö oikeasti olemassa? Arvostetulla toimittajalla on aina julkaisuhistoria. Jos kirjoittajan nimi on keksitty tai sitä ei mainita, koko juttu on todennäköisesti myös huijausta.

4. TARKISTA LÄHTEET

Käyttääkö kirjoittaja luotettavia lähteitä, esimerkiksi vakiintuneita ja arvostettuja tiedotusvälineitä? Ovatko siteeratut asiantuntijat todellisia asiantuntijoita? Jos uutisjutun lähteet ovat nimettömiä tai niitä ei ole, juttu on mahdollisesti valetta.

5. TARKISTA KUVAT

Kuvilla on valtaa, ja niitä on helppo manipuloida. Kuvahaulla voi tarkistaa, onko kuvaa käytetty aiemmin toisessa yhteydessä. InVID-lisäosa⁽¹⁾ voi auttaa havaitsemaan videoiden tai kuvien manipuloinnin.

1) Lataa lisäosa sivustolta [InVID project](https://invid.io/).

2) Seuraa esimerkiksi näitä: [@EUvsDisinfo](https://twitter.com/EUvsDisinfo), [@DFRLab](https://twitter.com/DFRLab) tai [@StopFakingNews](https://twitter.com/StopFakingNews) tai [@stopfakeukraine](https://twitter.com/stopfakeukraine)

Tämä on tarkistettu versio maaliskuun 2017 Lyhyesti-julkaisusta.

